

Sygn. VUa 1/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2017 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Beata Łapińska

Sędziowie: SSO Agnieszka Leżańska

SSO Urszula Sipińska-Sęk (spr.)

Protokolant: st.sekr.sądowy Marcelina Machera

po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2017 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. R.

przeciwko (...)

w (...) (...) w Ł.

o ustalenie stopnia niepełnosprawności

na skutek apelacji wnioskodawcy Z. R. od wyroku Sądu Rejonowego IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Tryb.

z dnia 25 listopada 2016r. sygn. IV U 257/16

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością tj. od dnia 25 listopada 2016 roku i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Tryb. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania za instancję odwoławczą.

Sygn. akt. V Ua 1/17

UZASADNIENIE

(...) Zespół ds. (...) w P. orzeczeniem z dnia 5 maja 2016r. zaliczył Z. R. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności na stałe, przyczyna niepełnosprawności (...) o charakterze trwałym. W pkt 9 orzeczenia stwierdzono, że Z. R. nie spełnia przesłanek określonych w art. 8 ust 3a pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997r. ustawy Prawo o ruchu drogowym.

Z. R. odwołała się od powyższego orzeczenia i wносиła o zmianę pkt 9 wskazań poprzez przyznanie prawa do wydania karty parkingowej.

(...) Zespół ds. (...) w Ł. po rozpoznaniu odwołania uchylił ustalenie, że orzeczenie wydaje się na stałe i orzekł, że orzeczenie wydaje się do 30 czerwca 2018r. Jednocześnie stwierdzono brak wskazań do uzyskania uprawnienia do karty parkingowej.

Od orzeczenia odwołała się Z. R. wnosząc o zmianę orzeczenia poprzez przyznanie karty parkingowej oraz orzeczenie stopnia niepełnosprawności na stałe. Wnioskodawczyni wskazała, że znajduje się pod stałą opieką lekarzy, po przebytym złamaniu kompresyjnym kręgosłupa nie może chodzić, cierpi na bóle kręgosłupa oraz zwyrodnienie kolan.

W dniu 7 października 2016r. Z. R. wniosła o ustanowienie adwokata z urzędu z uwagi na złą sytuację materialną i zły stan zdrowia. Do wniosku załączyła oświadczenie o stanie rodzinno-majątkowym.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 25 listopada 2016 roku, sygn. IV U 257/16, Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego:

Dnia 1 kwietnia 2016 roku Z. R. urodzona dnia (...) złożyła wniosek o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Miejski Zespół ds. (...) w P. orzeczeniem z dnia 5 maja 2016 r. zaliczył Z. R. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności na stałe, z symbolem przyczyny niepełnosprawności (...).

Od powyższego orzeczenia dnia 27 maja 2016 roku odwołała się Z. R. wnosząc o zmianę punktu 9 zawartego we wskazaniach do orzeczenia tj. stwierdzenia, iż spełnia przesłankę uprawniającą do wydania jej karty parkingowej określoną w art. 8 ust. 3a pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2012 r. poz. 1137, z późn. Zm.)

(...) Zespół ds. (...) w (...) (...) w Ł. rozpatrujący sprawę wskutek odwołania Z. R. orzeczeniem z dnia 29 czerwca 2016 r. zmienił zaskarżone orzeczenie w zakresie dotyczącym okresu niepełnosprawności i orzekł, że niepełnosprawność została orzeczona do dnia 30 czerwca 2018 r.

Wnioskodawczyni jest po złamaniu kompresyjnym kręgu L1 w 2003 r., cierpi na zmiany zwyrodnieniowo-dyskopatyczne kręgosłupa lędźwiowo-krzyżowego i objawowy zespół bólowo-dysfunkcyjny kręgosłupa L-s bez obecności objawów korzeniowych i ubytkowych. Wnioskodawczyni nie jest osobą o znacznie ograniczonej możliwości samodzielnego poruszania się.

Po tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie Sąd Rejonowy wskazał, iż uznał opinię biegłej neurolog i zawarte w niej wnioski za prawidłowe. Sąd wskazał, iż przeanalizowała dokumentację medyczną powódki oraz wykonała jej samodzielne badanie. Poza stwierdzeniem niespornych zmian zwyrodnieniowych, urazu kręgosłupa sprzed 13 lat biegła podała, że u wnioskodawczyni nie stwierdziła objawów ogniskowego uszkodzenia (...) i objawów korzeniowych. Takie wyniki badań miały bezpośredni wpływ na wnioski biegłej. Brak objawów korzeniowych nie daje bowiem podstaw do przyjęcia przeszkód w samodzielnym poruszaniu się, czy konieczności korzystania w pełnym zakresie z pomocy innych osób. Sąd I instancji uwzględnił w pełni opinię biegłej. Zdaniem Sądu znajduje ona potwierdzenie w dokumentacji medycznej potwierdzającej wyniki badań wykonanych przez biegłą. Biegła jest specjalistką z tej dziedziny medycyny, która zajmuje się schorzeniami, na jakie cierpi powódka. Sąd Rejonowy uznał, za niesporne, że schorzenia powódki są schorzeniami przewlekłymi, jednak dla ustalenie stopnia niepełnosprawności konieczne jest zgodnie z definicjami ustawowymi określenie wpływu choroby na funkcjonowanie danej osoby. A, w ocenie Sądu, w sprawie nie ma podstaw do przyjęcia, że powódka nie może samodzielnie poruszać się i wymaga w podstawowych czynnościach pomocy innych osób.

Sądu I instancji wskazał, iż definicje niepełnosprawności są zawarte w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w art. 4, którego ust. 1 stanowi, że do znacznego stopnia

niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Z kolei do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych(ust.2) Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne (ust. 3). Natomiast niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację(ust, 4).

Konstatując Sąd Rejonowy stwierdził, że stan zdrowia powódki nie spełnia przesłanek określonych w art. 4 ust. 4 ustawy. Wedle Sądu nie było podstaw do przyjęcia, że powódka nie może samodzielnie komunikować się z otoczeniem czy wykonywać czynności samoobsługowych. Nie ma tym samym, zdaniem Sądu I instancji podstaw do przyjęcia, że powódka ma znaczne trudności w samodzielnym poruszaniu się.

Z tych wszystkich względów Sąd rejonowy odwołanie powódki uznał za niezasadne i na podstawie art. 477¹⁴§1 k.p.c. oddalił.

Apelację od powyższego wyroku wniosła Z. R. zaskarżając wyrok w całości. Wyrokowi zarzuciła:

- 1) błędne ustalenie, że nie ma podstaw do ustalenia, że powódka nie może samodzielnie się poruszać i że nie wymaga w podstawowych czynnościach pomocy innych, co jest konsekwencją oparcia się na opinii biegłego neurologa, która została przez powódkę zakwestionowana i nie wyjaśnia wszystkich okoliczności z aktualnym stanem zdrowia powódki, jej schorzeń narządów ruchu,
- 2) naruszenie art. 379 pkt 5 k.p.c. polegające na zamknięciu rozprawy pomimo, że powódka nie brała udziału w sprawie bez własnej winy, gdyż idąc na rozprawę przewróciła się i po udzieleniu jej pomocy, nie zdążyła na termin rozprawy,
- 3) naruszenie art. 4 ust. 4 ustawy o rehabilitacji zawodowej poprzez jego niezastosowanie co jest konsekwencją braku ustaleń w zakresie stopnia naruszenia sprawności organizmu powódki i konieczności pomocy jej przez inne osoby,
- 4) błędne ustalenie, że w sprawie nie zachodzą przesłanki z art. 8 ust 1, 5 prawa o ruchu drogowym tj. przyznania karty parkingowej dla osób niepełnosprawnych.

Na rozprawie apelacyjnej wnioskodawczyni poparła apelację.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna i czyni skutek w postaci uchylenia zaskarżonego wyroku z powodu nieważności postępowania na skutek naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisu art. 379 pkt 5 k.p.c. i pozbawienia powódki możliwości obrony swych praw.

Zgodnie z wypracowanym w orzecznictwie poglądem, nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony jej praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 KPC ma miejsce wówczas, gdy w następstwie naruszenia przez sąd przepisów postępowania strona, wbrew swej woli, została faktycznie pozbawiona możliwości działania, w szczególności zaprezentowania przed sądem swoich racji, przedstawienia swoich twierdzeń faktycznych, zgłoszenia dowodów na ich poparcie, odniesienia się do argumentów i dowodów prezentowanych przez stronę przeciwną, odniesienia się do przeprowadzonych już przez sąd dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2002

r., sygn. akt I PKN 400/2001, OSNP 2004/9 poz. 152; z dnia 21 czerwca 1961 r., sygn. akt III CR 953/60, Nowe Prawo 1963/1 str. 117 z glosą W. Siedleckiego). Naruszeniem prawa do obrony są takie uchybienia procesowe popełnione przez sąd, które w praktyce uniemożliwiają stronie podjęcie stosownej obrony.

Nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swych praw wymaga stwierdzenia takiego naruszenia przepisów postępowania, którego skutkiem jest niemożność działania strony w postępowaniu lub w jego istotnej części. Chodzi zatem tylko o takie uchybienia procesowe, które faktycznie uniemożliwiły stronie podjęcie obrony przed wydaniem merytorycznego rozstrzygnięcia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2013 r., I CSK 654/12; z dnia 26 września 2014 r., IV CZ 52/14; z dnia 12 lutego 2015 r., IV CZ 113/14; z dnia 20 listopada 2015 r., I CSK 888/14).

Stwierdzenie nieważności postępowania wymaga zatem w pierwszej kolejności rozważenia, czy w konkretnej sprawie nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, a następnie - czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz, czy pomimo zaistnienia tych dwóch przesłanek, strona mogła bronić swoich praw. Dopiero w razie kumulatywnego spełnienia tych wszystkich warunków można mówić o prowadzącym do nieważności postępowania pozbawieniu strony możliwości obrony swoich praw (tak por. postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 23 czerwca 2016 r. II PZ 12/16).

W przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z taką sytuacją. Zarzut pozbawienia skarżącej możliwości obrony swych praw jest uzasadniony. Sąd Rejonowy nie rozpoznał bowiem wniosku powódki o ustanowienie adwokata z urzędu, zawartego w piśmie procesowym z dnia 7 października 2016r., czym naruszył art. 117§5 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd obowiązany jest uwzględnić wniosek, jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego jest w sprawie potrzebny. Z przepisu tego wynika konieczność niezwłocznego rozpoznania wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, bez względu na to, czy wniosek zostanie uwzględniony, czy oddalony. Nawet bowiem opieszałość w tym względzie może spowodować pozbawienie strony możliwości obrony swych praw, prowadzące do nieważności postępowania (art. 379 pkt 5 KPC). Tymczasem w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy w ogóle nie rozpoznał wniosku powódki o ustanowienie adwokata. Pomimo to w dniu 25 listopada 2016r., pod nieobecność powódki, Sąd pierwszej instancji przeprowadził rozprawę, na której oddalił jej wniosek o przeprowadzenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłej neurolog, a następnie zamknął rozprawę i wydał wyrok. Na skutek takiego postępowania Sądu Rejonowego powódka została niewątpliwie pozbawiona możliwości obrony swych praw, jak słusznie podnosi w apelacji.

Powyższe uchybienie skutkuje uchynieniem zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386§2 k.p.c., zniesieniem postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością tj. od dnia 25 listopada 2016r. i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania za instancję odwoławczą.

Przy ponownym rozpoznaniu Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności rozpozna wniosek powódki o ustanowienie adwokata. Przechodząc zaś do merytorycznego rozpoznania sprawy rozważy dopuszczenie dowodu z opinii biegłego ortopedy, jako że przyczyną niepełnosprawności powódki jest schorzenie ortopedyczne.